

Julian Barnes

**PÂNĂ CÂND
M-A CUNOSCUȚ**

Ediția a II-a

Traducere din limba engleză de
RADU PARASCHIVESCU

NEMIRA

CUPRINS

1. Trei costume și-o vioară	9
2. <i>In flagrante</i>	32
3. Portocrucea	50
4. Sansepolcro, Poggibonsi	69
5. Maligne și benigne	86
6. Spălătoru' de mașini.....	107
7. Pe-un morman de băligar	132
8. Gresie feminiană	151
9. Uneori un trabuc	181
10. Sindromul Stanley Spencer	199
11. Calul și crocodilul	219

1

TREI COSTUME ȘI-O VIOARĂ

Când își surprinse prima dată soția înșelându-l, lui Graham Hendrick nu-i pășă nici cât negru sub unghie. Ba chiar se trezi chicotind de unul singur. Nici măcar nu-i dădu prin cap să-i pună mâna la ochi fiică-sii, măcar ea să nu vadă.

Bineînțeles, Barbara orchestrase totul. Barbara, prima lui soție, spre deosebire de Ann, care era a doua și care tocmai comisese adulterul. Chit că la momentul respectiv nici măcar nu-l considerase adulter. Prin urmare reacția de tip *pas devant l'enfant* n-ar fi fost adecvată. Și, oricum, erau încă în perioada căreia Graham îi spunea „vremea mierii“.

Vremea mierii începuse pe 22 aprilie 1977, la Repton Gardens, când Jack Lupton îl prezentase unei

parașutiste. Ajunsese la petrecere și era deja la al treilea pahar. Numai că alcoolul nu-l ajutase niciodată să se destindă: de îndată ce Jack îi făcuse cunoștință cu fata, în minte i se produsese un declic și numele i se șterse din memorie. Așa pătea întotdeauna la petreceri. Cu câțiva ani în urmă Graham făcuse un experiment și încercase să repete numele fiecărei persoane cu care dăduse mâna. „Bună, Rachel.“ „Salut, Lionel.“ În fine, „Bună seara, Marion“. Numai că bărbații aveau impresia că erai homosexual și te priveau precaut, în timp ce femeile te întrebau politicos dacă erai bostonian sau dacă nu cumva făceai parte din școala gândirii pozitive. Graham abandonase această tehnică și reîncepuse să se simtă rușinat din cauza festelor pe care i le juca memoria.

În seara călduță de aprilie, sprijinindu-se de biblioteca lui Jack, departe de fumătorii care stăteau de vorbă, Graham se uitase curtenitor la femeia aceasta pe care încă n-o cunoștea, cu un păr blonziu, îngrijit și o cămașă în dungii care, din câte își dădea el seama, era din mătase.

— Probabil că ai o viață foarte interesantă.

— Da, așa e.

— Cred că... ești mai mereu pe drum.

— Exact.

— Faci și demonstrații, presupun.

Și-o imaginase rostogolindu-se prin aer, pe când un fum stacojiu ieșea cu un șuierat dintr-o cutie de tablă pe care și-o legase de gleznă.

— Mă rog, asta e din cealaltă căprărie.

(Care Dumnezeu o fi fost aia?)

— Totuși, probabil că-i destul de periculos.

— Ce... a, te referi la zboruri?

E de mirare cât de des se sperie bărbații de avioane, își zisese Ann. Pe ea, una, n-o deranjau absolut deloc.

— Nu, nu zborurile, chestia ailaltă. Săritul.

Ann își înclinase capul, ca într-o întrebare fără cuvinte.

— Săritul.

Graham își pusese paharul pe un raft și-și mișcase mâinile ca și cum ar fi încercat să-și păstreze echilibrul. Ann își înclinase capul și mai mult. Bărbatul prinsese nasturele din mijloc al sacoului între degete și-l trăsesese brusc în jos, cu o precizie cazonă.

— Of, spusese el într-un târziu. Am crezut că ești parașutistă.

Partea de jos a feței lui Ann se recompusese într-un zâmbet, după care expresia ochilor ei trecuse încet de la compasiunea sceptică la amuzament.

— Jack mi-a zis că ești parașutistă, repetase el, de parcă reiterarea formulei și divulgarea sursei de informații ar fi făcut totul plauzibil.

În realitate, era exact pe dos, bineînțeles. Fără îndoială că avea de-a face cu un nou exemplu încadrat de Jack la categoria „salt din poziția ghemuit cu capul înainte, găozar bătrân“.

— În cazul ăsta, ripostase ea, nici tu nu ești istoric și nu predai la London University.

— Ferească Dumnezeu! zisese Graham. Ți se pare că arăt a universitar?

— Habar n-am cum arată universitarii. Nu sunt și ei ca toată lumea?

— Da' de unde! răspunsese Graham îndârjit. Poartă ochelari și sacouri cafenii din catifea reiată, sunt cocoșați și meschini, îi roade gelozia și își dau toți cu Old Spice.

Ann se uitase la el. Avea ochelari și era îmbrăcat cu un sacou cafeniu din catifea reiată.

— Sunt neurochirurg, spusese el. Mă rog, nu chiar. Sunt la început de drum. Mai întâi trebuie să practic pe alte părți ale corpului, logic. Deocamdată am ajuns la umeri și la gât.

— Trebuie să fie foarte interesant, zisese Ann, neștiind până unde să împingă mefiența. Și greu, adăugase.

— E greu, nici vorbă.

Graham își mișcase ochelarii pe nas, dându-i într-o parte înainte de a-i readuce exact în poziția în care stătuseră și până atunci. Era înalt, cu un chip alungit, împins înainte, și un păr brun, cu fire cărunte ici și colo, de parcă i-ar fi scuturat cineva o piperniță deasupra capului.

— Pe lângă asta, e și periculos.

— Cred și eu.

Nu era de mirare că avea părul în halul ăsta.

— Dar partea cea mai periculoasă, explicase el, e zborul.

Ann zâmbise, iar el făcuse același lucru. Nu era doar drăguță, ci și prietenoasă.

— De felul meu, sunt cumpărătoare, mărturisise ea. Cumpăr haine.

— De felul meu, sunt universitar, spusese el. Predau istorie la London University.

— Iar eu, de felul meu, sunt magician, zisese Jack Lupton, sătul să tot dea târcoale conversației lor și

decizându-se s-o schimbe prin propria prezență. Predau magia la Universitatea Vieții. Ce beți, vin sau vin?

— Pleacă de aici, Jack! îl expediase ferm Graham.

Iar Jack plecase.

Privind înapoi, Graham înțelese cu o limpezime neașteptată ce viață insipidă dusese până atunci. Asta, bineînțeles, dacă nu cumva limpezimea neașteptată era întotdeauna componenta înșelătoare a privitului înapoi. La momentul cu pricina, avea treizeci și opt de ani; însurat de cincisprezece; zece ani în același serviciu; o ipotecă solidă, achitată pe jumătate. Probabil că și din viață i se dusese tot jumătate; deja simțea c-o luase la vale.

Nu că Barbara ar fi privit lucrurile la fel. Și nu că el i-ar fi prezentat problema în felul ăsta. Dar, mai știi, poate tocmai asta era una dintre cauzele necazurilor.

Pe vremea aceea continua să țină la Barbara, deși n-o iubea de-adevăratelea, iar de cinci ani nu mai simțea urmă de mândrie sau măcar de interes pentru relația lor. Ținea, în schimb, la fata lor, Alice, chit că – spre relativa lui surprindere – nu-i provocase niciodată emoții deosebit de profunde. Se bucura când lua note mari la școală, dar se îndoia că bucuria asta nu era de fapt un fel de ușurare la aflarea veștii că nu făcea prostii; cum să-ți dai seama? Nutrea totodată o afecțiune nesănătoasă pentru serviciu, numai că ea scădea de la an la an, pe măsură ce studenții care-i încăpeau pe mână erau tot mai necopți, mai leneși fără voia lor și mai inaccesibili ca oricând, indiferent de politețea cu care te tratau.

În cei cincisprezece ani de căsătorie n-o înșelase niciodată pe Barbara, fiindcă i se părea urât, dar, bănuia el,

și din cauză că nu fusese tentat niciodată (când studentele cu fuste scurte se așezau picior peste picior în fața lui, le alegea subiectele cele mai grele pentru lucrări, făcându-le să împrăștie vorba că era o muhaia cu lapte în loc de sânge). De asemenea, nu se gândise niciodată să facă altceva și nu credea că ar fi găsit o muncă pe care s-o îndeplinească la fel de ușor. Citea foarte mult, lucra în grădină, dezlega rebusuri și își proteja proprietatea. La treizeci și opt de ani, aproape că avea sentimentul că ieșise deja la pensie.

Dar când o întâlni pe Ann – nu cu prima ocazie, la Repton Gardens, ci mai târziu, după ce făcuse tâmpenia de-a o invita să iasă cu el – începu să aibă impresia că un canal de comunicare cu eul lui de acum douăzeci de ani, blocat de multă vreme, fusese repus în funcțiune brusc. Se simți din nou capabil de nebunii și de puseuri idealiste, în plus, corpul lui păru să dea semne de retrezire la viață. Prin asta nu voia să spună doar că-i plăcea foarte mult sexul (deși firește că voia să spună și asta), ci și că încetase să se considere un purtător de creier și atât. De cel puțin zece ani găsea rosturi din ce în ce mai puține pentru propriul corp; locul tuturor plăcerilor și emoțiilor, care pe vremuri părea să se întindă până la suprafața pielii, se repliase în spațiul strâmt din mijlocul capului. Toate lucrurile pe care le prețuia i se îngrămădeau între urechi. Bineînțeles, își îngrijea corpul, dar cu același interes mut și impasibil cu care își privea mașina. Ambele trebuia alimentate și spălate la intervale variabile; ambele se defectau ocazional, dar de obicei puteau fi reparate.

893-80-13 – cum de își luase inima-n dinți și sunase? Știa foarte bine cum: ducându-se singur cu preșul. Se așezase la birou într-o dimineață, cu o listă de numere la care trebuia să sune, și strecurase și numărul „ei“. Printre negocieri înverșunate legate de orar și manifestări reținute ale interesului din partea editorilor unor publicații elitiste, se trezise la un moment dat sunând la „ea“. Nu mai invitase pe nimeni (adică nicio femeie) la prânz (mă rog, la un prânz neprofesional) de ani buni. Nu i se păruse... relevant. Însă nu trebuia decât să se prezinte, să se asigure că femeia își amintea de el și s-o invite. Iar ea acceptase; ba, mai mult, zisese „da“ chiar de la prima propunere. Lui Graham îi plăcuse; îi dăduse încrederea necesară ca să-și țină verigheta pe deget pe durata prânzului. Preț de o clipă cochetase cu ideea de-a o scoate.

Iar lucrurile se desfășuraseră la fel de simplu și mai departe. Fie el, fie ea spunea „Ce-ar fi să...“, celălalt răspundea prin „Da“ sau „Nu“ și așa se luau deciziile. Nu existau acele speculații legate de motive, care apăreau constant în căsnicia lui cu Barbara. De fapt, nu asta ai vrut să spui, Graham, nu-i așa? Când ai zis x , presupun că te-ai referit la y , Graham, nu? Viața lângă tine e ca un joc de șah în care adversarul are două rânduri de cai, Graham. Într-o seară din al șaptelea an de căsnicie, după o cină aproape lipsită de tensiuni, după ce Alice se dusese la culcare, iar el părea cum nu se poate mai împăcat și mulțumit, îi spusese Barbarei, cu o minusculă exagerare:

— Mă simt foarte fericit.

Iar Barbara, care tocmai strângea firimiturile de pe masă, se răsucise pe călcâie, cu mâinile ascunse în mănușile roz și lucioase de cauciuc, și răspunsese printr-o întrebare:

— Din ce porcărie încerci să scapi?

Existaseră destule schimburi de replici asemănătoare și înainte, și după aceea, dar asta îi rămăsese în minte. Poate tocmai fiindcă nu încerca să scape din nicio porcărie. De atunci se surprinsese ezitând înainte de a-i mărturisi că o iubea, că era fericit sau că lucrurile mergeau bine, oprit în loc de o întrebare inevitabilă: dacă-i spun Barbarei ce simt, există vreun lucru de la care o să creadă că vreau să mă sustrag sau pe care o să fie convinsă că am de gând să-l minimalizez? Dacă nu exista, deschidea gura și-i spunea. Dar asta alunga orice urmă de spontaneitate.

Spontaneitate, franchise, repararea canalelor de comunicare cu propriul corp: Ann îl introdusese nu doar în zona Plăcerii (asta ar fi putut s-o facă multe), ci și în cea a abordărilor ei complexe, a savurării ei labirintice, ba chiar izbutise să-l împrăspăteze pentru amintirile plăcerii. Tiparul acestui demers nu varia câtuși de puțin: la început un spasm de recunoaștere în timp ce o vedea pe Ann făcând ceva (mâncând, făcând dragoste, vorbind, ba chiar stând în picioare sau umblând); apoi o perioadă de recuperare mimetică, până când se simțea în largul lui în prezența plăcerii respective; la final, un soi de grațitudine combinată cu un resentiment greșos (la început nu înțelesese cum era posibil, dar se vede treaba că era). Însă oricât de recunoscător îi era pentru că-l învățase și oricât aprecia faptul că aflase prima secretul (fără asta, el cum ar fi putut să bage la cap?), uneori se trezea cuprins de neliniște și de o oarecare supărare la gândul că Ann ajunsese

la țintă înaintea lui. În fond și la urma urmei, era cu șapte ani mai mare ca ea. În pat, de pildă, dezinvoltura ei încrezătoare părea adeseori să-i scoată în evidență (cu nuanțe critice, aproape batjocoritoare) stângăcia precaută și rigidă. Hei, stai puțin, așteaptă-mă, își spunea; iar alteori, înciudat de-a binelea: Chestia asta de ce n-ai învățat-o cu mine?

Ann își dădea seama de asta – îl determina pe Graham s-o facă să-și dea seama – fără să aibă impresia vreunei amenințări. Dacă ar fi dezbătut problema, cu siguranță că ar fi făcut-o să dispară. În plus, existau numeroase zone în care Graham era mult mai avizat decât ea. Pentru Ann, istoria era o bibliotecă formată din cărți închise. Știrile nu prezentau interes fiindcă erau inevitabile și neinfluențabile. Politica o plictisea, cu excepția micii satisfacții de cartofor pe care o simțea când se discuta bugetul și a satisfacției nițeluș sporite din perioada alegerilor generale. Cu eforturi, reușea să-i enumere pe membrii importanți ai guvernului; atâta doar că de obicei era în urmă cu un guvern.

Îi plăcea să călătorească, lucru la care Graham aproape că renunțase (era tot o activitate care i se desfășura mai mult între urechi). O atrăgeau arta modernă și muzica veche și-i plăcea la nebunie să facă mâncare și să citească. Lui Graham, majoritatea acestor preferințe i se păreau înrudite cu ale lui și toate erau de înțeles. Pe vremuri lui Ann îi plăcuse și să meargă la cinematograful – în fond, jucase diverse roluri mici în câteva filme –, dar acum nu mai avea chef, ceea ce pe el nu-l deranja defel.

La prima întâlnire, fata nu ieșise la vânătoare.

— Am treizeci și unu de ani, n-am fost expusă în vitrină și n-am ieșit la vânătoare, îi spusese ea recent unui unchi ultrapreocupat, care își fixase iscoditor privirile pe inelarul mâinii ei stângi.

Nu se mai aștepta ca fiecare petrecere sau masă să-i aducă partenerul perfect sau măcar unul corespunzător. În plus, constatase deja neconcordanța zăpăcitoare, de-a dreptul comică, dintre intenții și rezultate. Aveai chef de o relație scurtă, aproape făcând abstracție de contact, și te îndrăgosteai de mama individului; la rândul lui, acesta ți se părea bun, dar nu nemaipomenit, și în spatele imaginii de băiat la locul lui, gata să-ți aducă o băutură de la bar, descopereai un egoism intratabil. Ann nu se considera deziluzionată sau (așa cum o credeau câteva prietene) ghinionistă; pur și simplu se mai deșteptase pe parcurs. Gândindu-se la diverse *ménages à trois* incomode, la avorturi muiate în lacrimi și la relațiile sulfuroase și chiar degradante în care se lăsaseră antrenate unele dintre amicele ei, ajunsese la concluzia că, prin comparație, scăpase relativ neșifonată.

Pentru Graham, faptul că nu era foarte arătos reprezenta un avantaj; Ann considera că asta îl făcea mai autentic. Nici nu mai conta dacă era sau nu căsătorit. Prietenele lui Anne decretaseră că odată ce împlineai treizeci de ani – și dacă nu deveneai pedofilă – bărbații peste care dădeai erau fie homosexuali, fie psihotici, fie însurați, iar dintre aceste trei categorii ultima era, evident, cea mai bună. Sheila, prietena cea mai apropiată a lui Ann, susținea că în orice caz bărbații căsătoriți erau de preferat burcilor fiindcă miroseau mai frumos: nevestele le duceau

întotdeauna hainele la curățătorie. Pe când hainele burlacilor trăsneau a țigări și a subsuori.

Pe Ann prima relație cu un bărbat însurat o tulburase; se simțise dacă nu ca o hoață, în orice caz ca o delincventă cu ștaif. Dar asta nu durase mult; iar acum era de părere că, dacă mariajul scârțâia, nu mai era vina ei, corect? Dacă bărbații călcau strâmb înseamnă că asta voiau; în cazul în care adoptai o poziție principială și făceai front comun cu celelalte femei, lucrurile nu se schimbau deloc. Nu te alegeai cu mulțumiri pentru o virtute negativă, soțul mai stătea puțin și-și găsea o pațachină, iar soția habar n-avea de sprijinul tău tăcut. Prin urmare, când luă prânzul cu Graham prima dată și-i observă verigheta, nu făcu decât să-și spună: Mă rog, măcar știm o treabă. Situația devenea întotdeauna delicată când trebuia să întrebi. Uneori bărbații porneau de la premisa că voiai să fii mințită și chiar asta făceau, tentându-te apoi să formulezi comentarii inutile sarcastice, de genul „Da’ știu că te pricepi să calci”.

La sfârșitul unei mese cu un scop profund evaluator, Graham se aplecă spre Ann și, din cauza emoției, nu reuși să-și delimiteze cele două propoziții.

— O să mai iei și altă dată prânzul cu mine apropo sunt însurat?

Ea zâmbi și răspunse simplu:

— Da, o să mai iau. Mersi că mi-ai spus.

După cel de-al doilea prânz, la care băură ceva mai mult, o ajută să-și pună haina zelos, netezind stofa peste una dintre clavicule, ca și cum materialul s-ar fi șifonat pe neașteptate. Când Ann o informă pe Sheila că acesta fusese